

Izveštaj o trgovini ljudima za 2019: Kosovo

KOSOVO: Nivo 2

Vlada Kosova ne ispunjava u potpunosti minimalne standarde za eliminisanje trgovine ljudima, ali ulaže značajne napore da to učini. Vlada je pokazala sveobuhvatne uvećane napore u poređenju sa prethodnim izveštajnim periodom tako da je shodno tome Kosovo ostalo na Nivou 2. Ovi napori odnosili su se na reviziju krivičnog zakonika kako bi se izvršila ponovna klasifikacija svih dela prinudne prostitucije kao dela trgovine ljudima, imenovanje regionalnog tužioca koordinatora za trgovinu ljudima na zapadnom Kosovu i sprovođenje snažnih istraga i inspekcija. Pravosuđe je smanjilo ukupan broj svojih zaostalih predmeta, a Vrhovni sud je usvojio nove Smernice za kaznenu politiku u nastojanju da osigura da sudije primenjuju otežavajuće ili olakšavajuće okolnosti propisno i pravedno i na predmete koji se odnose na trgovinu ljudima. Međutim, Vlada nije ispunila minimalne standarde u nekoliko ključnih oblasti. Vlada je osudila manji broj trgovaca ljudima i identifikovala manji broj žrtava. Sudije su nastavile da izriču blaže kazne osuđenim trgovcima ljudima. Vlada je smanjila finansiranje za prihvatilišta kojima upravljaju nevladine organizacije četvrtu godinu zaradom primoravajući nevladine organizacije da se oslanjaju na strane donatore. Onima koji prvi izlaze na teren nedostajale su smernice i proaktivni napori u identifikaciji žrtava prinudnog prosjačenja, posebno dece.

PRIORITETNE PREPORUKE

Energično istražiti, krivično goniti i osuditi trgovce ljudima i izricati rigoroznije kazne.

- Obezbediti odgovarajuće i dosledno finansiranje prihvatilišta kojima upravljaju nevladine organizacije.
- Rasporediti stručno osposobljene tužioce i sudije u svakom regionu da rade na predmetima trgovine ljudima.
- Izraditi pisane smernice i uvećati napore da se identifikuju i pruži pomoć deci primoranoj na prinudno prosjačenje.
- Nastaviti sa pružanjem naprednog nivoa programa osposobljavanja za sudije, tužioce i pripadnike organa za sprovođenje zakona u oblasti istrage i krivičnog gonjenja trgovine ljudima.
- Smanjivati i dalje broj zaostalih sudskih predmeta uključujući i predmete koji

se odnose na trgovinu ljudima. • Raditi sa lokalnim vlastima da se ojača zaštita žrtava u severnim opštinama. • Veća podrška Vlade sveobuhvatnom programu za žrtve u pogledu stručnog osposobljavanja i usluga reintegracije. • Standarizovati prikupljanje podataka i kreirati bazu podataka koja klasifikuje statističke podatke za trgovinu ljudima i krivična gonjenja i osuđujuće presude u vezi sa trgovinom ljudima.

KRIVIČNO GONJENJE

Vlada je uvećala napore organa za sprovođenja zakona. Član 171. Krivičnog zakonika kriminalizuje trgovinu ljudima u seksualne svrhe i u svrhe rada i predviđa zatvorsku kaznu u trajanju od pet do 12 godina i novčanu kaznu za dela koja uključuju punoletne žrtve i zatvorsku kaznu u trajanju od pet do 15 godina i novčanu kaznu za dela u kojima su žrtve deca. Ove kazne su bile dovoljno rigorozne, a u pogledu trgovine ljudima u seksualne svrhe bile su srazmerne onima propisanim za ostala teška krivična dela, kao što je krivično delo silovanja. Vlada je u novembru 2018. godine revidirala krivični zakonik kako bi ponovno klasifikovala sva dela prinudne prostitucije kao trgovinu ljudima i uvećala minimalnu kaznu za trgovinu decom sa tri na pet godina. Organi vlasti su podneli 12 krivičnih prijava za trgovinu ljudima (21 u 2011). Policija je uhapsila 22 lica koja su se sumnjičila za trgovinu ljudima (28 u 2017) i još sedam osumnjičenih lica za „korišćenje seksualnih usluga žrtve trgovine ljudima“ (10 u 2017). Vlada je krivično gonila 34 okrivljenih za trgovinu ljudima (27 u 2017). Sudovi su osudili devetoricu trgovaca ljudima (29 u 2017) i osudili petoro lica za „korišćenje seksualnih usluga žrtve trgovine ljudima“ (jedno u 2017). Sudije su nastavile da izriču osuđujuće presude ispod minimalne zatvorske kazne od pet godina. Petorici trgovaca ljudima izrečena je zatvorska kazna u trajanju od dve do četiri godine i novčana kazna u iznosu od 200 evra (230 američkih dolara) do 4.000 evra (4590 američkih dolara). Jednom trgovcu ljudima izrečena je zatvorska kazna u trajanju od šest meseci, dok je trojici trgovaca ljudima izrečena uslovna kazna. Petorici učinioca koji su „koristili seksualne usluge žrtava trgovine ljudima“ izrečena je zatvorska kazna u trajanju od četiri do šest meseci ili novčana kazna u rasponu od 1.800 evra (2060 američkih dolara) do 3.600 evra (4.130 američkih dolara). Sudovi su smanjili ukupan broj zaostalih predmeta trgovine ljudima, a 78 predmeta iz prethodnih godina su i dalje bili otvoreni (88 u 2017).

Uprava za borbu protiv trgovine ljudima (UBTLJ) pri Kosovskoj policiji (KP) je sa osam regionalnih jedinica istražila sve slučajeve trgovine ljudima. Uprava za borbu protiv trgovine ljudima imala je jedinicu i u severnim opštinama, u regionu koji je nedavno integrisan u pravosudni sistem Kosova. Kancelarija glavnog državnog tužioca (KGDT) nastavila je sa dodeljivanjem specijalnog koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima i imenovala je regionalnog koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima za zapadno Kosovo. UBTLJ je sprovedla zajedničke istrage sa tužiocima i socijalnim radnicima što je rezultiralo da se privremeno zatvori 91 od 214 istraženih barova, noćnih klubova, restorana i salona za masažu. Uprava za borbu protiv trgovine ljudima je saradivala sa Inspektoratom rada na sprovođenju 157 zajedničkih inspekcija barova, noćnih klubova, restorana i salona za masažu (153 u 2017). Posmatrači su naveli da je nespecijalizacija u oblasti trgovine ljudima i neiskustvo većine tužilaca i sudija dovela do blažih kazni ili do prekvalifikacije u lakše oblike krivičnih dela, posebno u predmetima koji su uključivali emotivnu kontrolu ili psihološku prinudu žrtve. Vrhovni sud je usvojio nove Smernice za kaznenu politiku kako bi osigurao da sudije primenjuju otežavajuće ili olakšavajuće okolnosti propisno i pravedno i na predmete koji se odnose na trgovinu ljudima. Pored toga, Policija Kosova, pogotovo Granična policija nije nastavila sa praćenjem i nije imala smernice u pogledu toga kada da prosjačenje dece koju su na to prinudili roditelji kvalifikuje kao trgovinu ljudima, a ne kao roditeljsko zanemarivanje ili zlostavljanje.

KGDT je osposobio sudije i tužioce i Odeljenje za obuku KP-a u saradnji sa međunarodnim organizacijama i održao 44 radionice za osposobljavanje (31 u 2017). Pravosudna akademija je osposobila tužioce, sudije i službenike za pružanje podrške i zaštite žrtvama kada je u pitanju trgovine ljudima, međutim, mnogi tužioci koji su bili osposobljavani po Jugoslovenskom krivičnom zakoniku tražili su dodatnu obuku o Krivičnom zakoniku Kosova. Vlada je razmenjivala informacije o trgovini ljudima sa inostranim vladama u 21 predmetu trgovine ljudima (22 u 2017), sprovedla je zajedničke istrage sa Albanijom i Republikom Češkom, potpisala je Ugovor o ekstradiciji sa Turskom i pripremila je Ugovor o ekstradiciji sa Sjedinjenim Američkim Državama kako bi stupio na snagu. Vlada je izručila jednog osumnjičenog Albaniji. Uprava za borbu protiv trgovine ljudima, Kancelarija glavnog državnog tužioca i Policijski inspektorat Policije Kosova saradivali su kako bi istražili moguće saučesništvo vladinih službenika u delima trgovine ljudima, ali nisu pokrenuli krivična gonjenja ili podigli optuženice. Korupcija i saučesništvo zvaničnika u delima trgovine ljudima je ostala velika zabrinutost što je tokom godine

onemogućilo delovanje organa za sprovođenje zakona. Tužioci su 2016. optužili dvojicu policijskih službenika u odvojenim slučajevima jer su se sumnjičili za zloupotrebu službenog položaja i seksualnu eksploataciju žrtava trgovine ljudima. Suđenja su pred kraj izveštajnog perioda i dalje bila u toku. Apelacioni sud je potvrdio četiri osuđujuće presude iz 2017. protiv policijskih službenika za seksualno zlostavljanje žrtve trgovine ljudima zloupotrebom službenog položaja.

ZAŠTITA

Vlada je održavala napore u zaštiti žrtava trgovine ljudima i identifikovala je 15 žrtava trgovine ljudima (32 u 2017). Od ovih petnaest žrtava, 11 je bilo izloženo seksualnoj trgovini, dve prinudnom radu, jedna je bila prisiljena na „ropstvo i potčinjavanje“, jedna je bila izložena potčinjavanju preko prinudnog braka (u 2017. godini, 18 je bilo izloženo seksualnoj trgovini, sedmoro prinudnom radu, tri prinudnom prosjačenju i četiri „ropstvu i potčinjavanju“). Dvanaest žrtava su bila deca (19 u 2017); 14 su bile žene i jedan muškarac (29 žena i tri muškarca u 2017) , 12 su bile sa Kosova, dve iz Albanije i jedna iz Republike Češke. Oni koji prvi izlaze na teren koristili su standardne pokazatelje da prate stanovništvo izloženu riziku, međutim, posmatrači su izvestili o nepostojanju smernica i proaktivnih napora u identifikaciji žrtava prinudnog prosjačenja, posebno dece. Multidisciplinarni nacionalni mehanizam za upućivanje (NMU) je obezbedio standardni operativni postupak (SOP) za identifikaciju i upućivanje žrtava službama i uslugama. NMU je zahtevao da se istražitelj UBTLJ-a i službenik za pomoć i podršku žrtvama Kancelarije za pružanje podrške i pomoći žrtvama sastanu i izvrše procenu da li je žrtva izložena niskom, srednjem ili visokom riziku opasnosti i koordinišu zbrinjavanje i smeštaj žrtve. SOP je zahtevao prisustvo socijalnog radnika u slučaju kada su žrtve deca. Posmatrači su izvestili da je NMU dobro funkcionisao i istakli su dobru saradnju među akterima.

Vlada je licencirala i delimično finansirala dva prihvatilišta kojima upravljaju nevladine organizacije da pružaju usluge žrtvama trgovine ljudima zajedno uz Privremenu sigurnu kuću (PSK) kojom upravlja država. Ova prihvatilišta su pružala pravnu pomoć, medicinske i psihološke usluge, savetovanje, edukaciju, rekreativne usluge i ostale vrste rehabilitacione podrške. Vlasti su omogućile inostranim žrtvama ista prava i usluge kao i

domaćim žrtvama. Žrtve su takođe mogle da koriste usluge devet zdravstvenih ustanova Ministarstva rada i socijalne zaštite (MRSZ), ali Vlada nije imala zdravstvenu ustanovu u četiri severne opštine u zemlji. Privremena sigurna kuća je privremeno udomljavala žrtve trgovine ljudima za koje je procenjeno da su izložene visokom riziku. Vlasti su tražile da žrtve imaju policijsku pratnju van privremene sigurne kuće tokom trajanja sudskih postupaka u cilju zaštite žrtava, a žrtvama je bila potrebna dozvola tužioca i KP da zauvek napuste Privremenu sigurnu kuću ukoliko je procena ukazivala da se nalaze pod visokim rizikom. Objekat je imao kapacitet da udomi 40 osoba sa posebnim sobama za žene, muškarce i porodice. Žrtve su ostajale u Privremenoj sigurnoj kući u proseku oko 90 dana pre nego što bi bile premeštene u prihvatilište kojim upravlja nevladina organizacija. Privremena sigurna kuća udomila je 17 žrtava (35 žrtava u 2017). Dva prihvatilišta kojima upravljaju nevladine organizacije pružale su usluge podrške žrtvama čija bezbednost je ocenjena na nivou niskog do srednjeg rizika. Posmatrači su izvestili da su se programi reintegracije suočili sa ograničenim uspehom zbog nepostojanja resursa i celokupne velike nezaposlenosti.

Vlada je dodelila 150.680 evra (172.800 američkih dolara) za zaštitu žrtava u poređenju sa 152.870 evra (175.310 američkih dolara) u 2017. Vlada je nastavila da smanjuje fondove za prihvatilišta kojima upravljaju nevladine organizacije koja su dobila 70.680 evra (81.060 američkih dolara) u poređenju sa 72.870 evra (83.570 američkih dolara) u 2017, 91.010 evra (104.370 američkih dolara) u 2016. i 101.930 evra (116.890 američkih dolara) u 2015. godini. Privremena sigurna kuća dobila je 80.000 evra (91.740 američkih dolara) 2017. i 2018. Prihvatilišta kojima upravljaju nevladine organizacije su navela da je vladino finansiranje neodgovarajuće i da operativni rad ne bi mogao da se nastavi bez finansijske pomoći stranih donatora. Ministarstvo rada i socijalne zaštite je 2018. zahtevalo podnošenje zahteva za finansiranjem svakih osam meseci što je više u poređenju sa šestomesečnim trajanjem u prethodnoj godini. Iako je Vlada dodelila hitne fondove kako bi se pokrile aktivnosti tokom jaza u finansiranju, NVO su izvestile da su ova finansijska sredstva bila nedovoljna i da su ponekad ometala programske aktivnosti. Zakon je pružio inostranim žrtvama period refleksije u trajanju od 30 do 90 dana u kojem žrtve mogu da se oporave pre nego odluče da li žele da sarađuju sa organima za sprovođenje zakona. Zakon je dao pravo inostranim žrtvama na privremenu boravišnu dozvolu u trajanju od najmanje šest meseci, međutim nijedna inostrana žrtva nije tražila dozvolu (jedna u 2017). Vlada je vratila tri žrtve (11 u 2017). Svih 15 žrtava učestvovalo

je u istragama i sudskim postupcima (32 u 2017). Vlada je izvestila da osumnjičeni trgovci ljudima nisu bili prisutni kada je žrtva davala iskaz, a i inostrane žrtve su mogle da se vrate u svoje zemlje porekla nakon svedočenja bez potrebe da čekaju završetak suđenja. Zakon je omogućio žrtvama obeštećenje od države ako žrtve nisu mogle da dobiju odštetu od svojih trgovaca. Nijedna žrtva nije bila obeštećena u 2018. u poređenju sa 2017. kada je prva žrtva trgovine ljudima bila obeštećena u vrednosti od oko 5.000 evra (5.730 američkih dolara).

PREVENCIJA

Vlada je nastavila sa naporima u sprečavanju trgovine ljudima. Nacionalna agencija za borbu protiv trgovine ljudima (NAPTLJ) koordinisala je međuagencijska nastojanja i održavala je mesečne sastanke u cilju praćenja primene Nacionalnog akcionog plana za borbu protiv trgovine ljudima (NAP) za period 2015-2019. Vlada nije prijavila iznos finansijskih sredstava dodeljenih za sprovođenje Nacionalnog akcionog plana za borbu protiv trgovine ljudima u 2016, 2017. ili 2018. u poređenju sa iznosom koji je u 2015. iznosio 288.000 evra (330.280 američkih dolara). Nevladine organizacije su navele da imaju čvrstu saradnju sa NAPTLJ i nacionalnim koordinatorom uključujući i kada je reč o spremnosti da se odgovori na preporuke i zabrinutosti. Od 38 opština, 28 su dodelile finansijska sredstva za učestvovanje u godišnjoj kampanji podizanja svesti koja traje mesec dana i koja je usmerena na potencijalne žrtve. Vlada je u saradnji sa NVO napravila film o tome kako trgovci vrbuju žrtve. Vladina SOS linija za žrtve nasilja u porodici i ostalih krivičnih dela primila je 929 poziva, (907 u 2017) uključujući osam mogućih slučajeva trgovine ljudima (sedam u 2017). Vlada nije izvestila o naporima da se smanje zahtevi za komercijalnim seksualnim činovima ili prinudnim radom.

PROFIL TRGOVINE LJUDIMA

Kao što je bilo izveštavano i proteklih pet godina, trgovci ljudima eksploatišu domaće i strane žrtve na Kosovu, a trgovci žrtve sa Kosova eksploatišu u inostranstvu. Većina žrtava su interno izložene trgovini ljudima zbog seksualno iskorišćavanja. Mnoge žrtve trgovine ljudima u svrhu seksualnog iskorišćavanja na Kosovu se devojke, iako

kriminalne grupe na Kosovu takođe primoravaju žene iz Albanije, Moldavije, Rumunije, Srbije i ostalih evropskih zemalja da nude seksualne usluge odnosno na prisilnu prostituciju. Žene i mlade devojke su izložene seksualnom iskorišćavanju u privatnim kućama i stanovima, noćnim klubovima i salonima za masažu. Deca sa Kosova, Albanije i iz ostalih susednih zemalja su primorana da prose u zemlji. Trgovci primoravaju kosovske građane na prinudnu prostituciju i prinudni rad širom Evrope. Marginalizovane zajednice Roma, Aškalija i Egipćana su izložene prinudnom prosjačenju i trgovini seksom. Korupcija vlade stvara sredinu koja omogućuje neka krivična dela trgovine ljudima.